

ارزیابی عملکرد تعاونی‌های دهیاری از دیدگاه مدیران عامل تعاونی‌ها

دکتر حسین آگهی^۱، نسرین افشار^۲، مهنا شاهمرادی^۳، ماریه صحرائی^۴

۱. دانشیار پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه (hosseinagahi@razi.ac.ir)
۲. دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی (nafshar84@yahoo.com)
۳. دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی (shshmorade4468@gmail.com)
۴. دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی (mariyeh.sahraie@yahoo.com)

چکیده

در سال‌های اخیر محدودیت امکانات و پتانسیل‌های اقتصادی دهیاری‌ها، فراهم نبودن بستر توسعه و گسترش کمی دهیاری‌ها و برخی از محدودیت‌های قانونی عاملی شد تا دهیاری‌های کشور با استفاده از ظرفیت‌های قانونی و عملی تعاونی‌ها، ضمن به اشتراک گذاشتن منابع و سرمایه‌ها در قالب شرکت‌های تعاونی گام‌های بلندی را در امر توسعه روستاهای خود بردارند. در این پژوهش با استفاده از رویکرد ترکیبی کمی-کیفی به بررسی عملکرد تعاونی‌های دهیاری استان کرمانشاه و شناسایی مسائل و مشکلات پیش روی آن پرداخته شده است. جامعه مطالعه شده در این پژوهش ۲۱ نفر از مدیران شرکت‌های تعاونی دهیاری استان کرمانشاه می‌باشد. نتایج بررسی‌ها نشان داد اگر چه دهیاری‌ها در مجموع در فعالیت‌هایی مانند؛ ارائه خدمات بیمه‌ای به روستائیان، کاهش هزینه‌ها و زمان اجرای پروژه‌های عمرانی دهیاری‌ها، کمک به ساماندهی و یکپارچه سازی خدمات در سطح روستا مثل جمع آوری زباله، حمایت از دهیاری‌ها در راستای تامین بهداشت روستا و کاهش هزینه‌های جاری دهیاری‌ها از قبیل هزینه‌های مربوط به نگهداری ماشین‌آلات بهترین عملکرد را به خود اختصاص داده‌اند، اما تعاونی‌های مذکور در حمایت از دهیاری‌ها در جهت توسعه صنایع دستی، حمایت از دهیاری‌ها در راستای امداد رسانی به خانوارهای بی بضاعت روستایی، ارائه خدمات آموزشی، فنی و مهندسی و مالی و حسابداری به دهیاری‌ها، ضعیف‌ترین عملکرد را داشته‌اند.

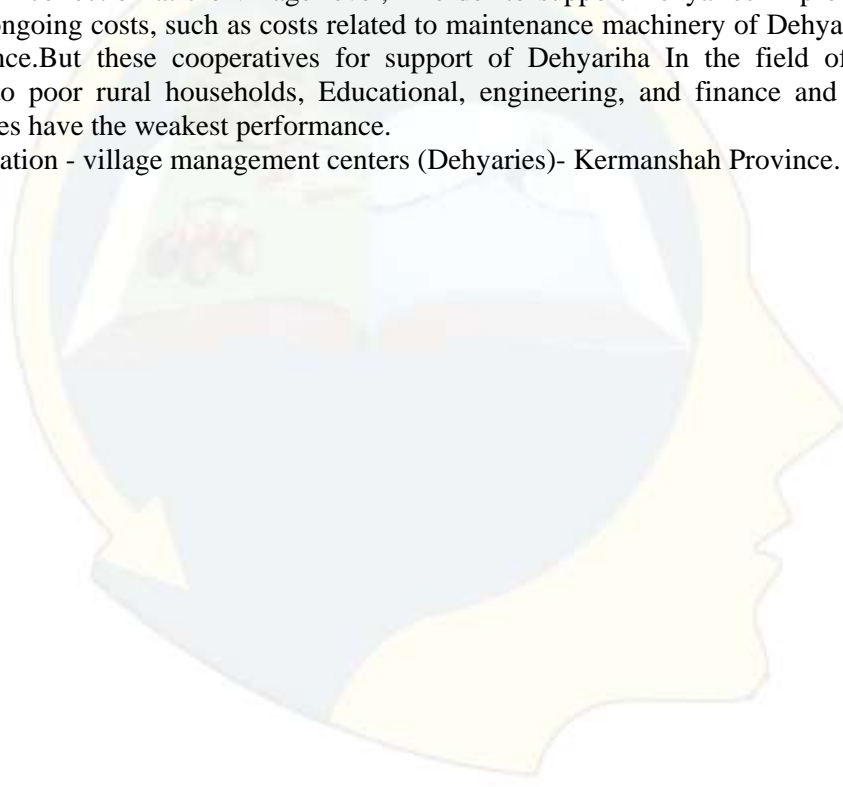
واژگان کلیدی: تعاون، دهیاری، استان کرمانشاه

Evaluating performance of Dehyaries cooperatives in terms of managers

Abstract

In recent years limited resources and economic potentials of village management centers (Dehyaries), Lack of development context, Increase the number of Dehyaries and Some legal constraints led to country Dehyaries by Using the legal and practical capacities of Cooperatives in addition to sharing resources and capital in the frame of cooperatives, Take great steps in the development of their villages. In this study, a qualitative and quantitative research approach used to identify problems facing cooperatives in Kermanshah Province village administrators have been addressed. Population studied in this research contains of 21 managers of cooperatives Kermanshah Province. The results showed that although Dehyariha Overall in activities such as; providing insurance services to villagers, reducing the cost and time of implementation of development Dehyaries projects, helping to organize and integrate services like rubbish collection at the village level, in order to support Dehyaries in providing rural health and reduce ongoing costs, such as costs related to maintenance machinery of Dehyaries to have the best performance. But these cooperatives for support of Dehyariha In the field of the crafts development, aid to poor rural households, Educational, engineering, and finance and accounting services to Dehyaries have the weakest performance.

Key words: Cooperation - village management centers (Dehyaries)- Kermanshah Province.

مقدمه

نظام مدیریت روستایی ایران طی سالیان طولانی به لحاظ ساختارهای اجتماعی، تحولات و دگرگونی‌های پیچیده‌ای داشته و خلاء مدیریت کارآمد و اصولی در روستاها در تمامی این ادوار مشکلات عدیده‌ای را برای روستاییان ایجاد نموده است (بزی و هدایتی، ۱۳۸۹: ۱۰۶). اگر چه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تشکیلاتی تحت عنوان شورای اسلامی، خانه همیار، دفتر عمران روستایی و... در روستاها شکل گرفتند (مهدوی و نجفی کانی، ۱۳۸۴؛ بدری و نعمتی، ۱۳۸۶؛ ایمانی جاجرمی و عبدالهی، ۱۳۸۸، لهسایی زاده، ۱۳۸۸)، اما به دلیل نداشتن زمینه‌های لازم و سازمان‌های اجرایی مرتبط توفیق قابل قبولی حاصل نکردند (مهدوی و نجفی کانی، ۱۳۸۴: ۲۱). از جمله این تشکیلات، تأسیس نهاد دهیاری‌ها با هدف ایجاد نظامی نوین در مدیریت روستا می‌باشد که انتظار می‌رفت با شکل‌گیری آن، بخش عظیمی از مشکلات مدیریت روستایی از بین رود و تحولی شگرف در فرآیند مدیریت و توسعه روستایی ایجاد گردد (خسروی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷)، اما در عمل به سبب عدم آموزش تخصصی، کمبود امکانات و اعتبارات لازم، عدم ضمانت اجرایی در فعالیت‌ها و عدم مشارکت مردم در اداره امور، این نهاد در دستیابی به اهدافی که از آن انتظار می‌رفت موفق نبوده است، به نحوی که امروزه در انجام وظایف خویش با مشکلات عدیده‌ای دست به گریبان می‌باشد (فراقی، ۱۳۸۹: ۱۲؛ الله‌پناه و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۶؛ مرادی و آگهی، ۱۳۹۳: ۱۶۸). علاوه بر این اتکای بیش از حد دهیاری‌ها به کمک‌های دولتی و عوارض محلی از یک سو و محدودیت اعتبارات دولتی جهت تأمین هزینه‌های دهیاری‌ها و منابع مالی مورد نیاز برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی و خدماتی در مناطق روستایی کشور از سوی دیگر سبب شده است که کوچک‌ترین تغییرات در این منابع درآمدی، این نهاد را با چالش روبه رو سازد. این در حالی است که در آغاز بکار قانون تأسیس دهیاری‌های خودکفا، استقلال مالی دهیاری‌ها از جمله مهم‌ترین ارکان پایداری و ثبات این نهاد مدیریتی مورد توجه برنامه‌ریزان بود، اما واقعیت امر این است که عدم توجه کافی به تأمین منابع مالی مورد نیاز دهیاری‌ها و عدم برنامه ریزی جامع و مدون در این زمینه، این نهاد را برای انجام وظایف قانونی خود با مخاطره مواجه کرده است (جاهد، ۱۳۹۱: ۱۱؛ ایمانی جاجرمی و نوایی، ۱۳۹۳: ۲۳۳). این موضوع سبب گردید تا مدیران و برنامه‌ریزان حوزه‌ی روستایی، مسئله‌ی تعامل بیش‌تر دهیاری‌ها با یکدیگر را در جهت رفع موانع موجود و هم‌افزایی توان اجرایی آن‌ها را در قالب یک شخصیت حقوقی مستقل (با تجمیع امکانات و تجهیزات و منابع مالی و انسانی) تحت عنوان شرکت تعاونی دهیاری‌ها مطرح کنند. بر این اساس در راستای تحقق سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اهداف برنامه چهارم توسعه کشور و به منظور کاهش تصدی‌گری در بخش‌های دولتی و تحکیم مشارکت‌های مردمی در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و کمک به عمران و آبادانی و رشد روستاها و اجرای برنامه‌های عمرانی و خدماتی دولت خدمتگذار در مناطق روستایی و جلوگیری از مهاجرت روستائیان به شهرها، بر اساس تفاهم نامه همکاری‌های مشترک سازمان دهیاری‌ها و شهرداری‌های وزارت کشور و وزارت متبوع مصوب ۱۳۸۶/۰۳/۰۵، شرکت‌های تعاونی دهیاری به منظور بالا بردن قدرت اجرایی دهیاری‌ها و پاسخگویی به نیاز روستائیان، تشکیل شدند (مهدوی، ۱۳۹۰: ۱۰-۱۱). پژوهش حاضر به بررسی عملکرد تعاونی دهیاری‌های استان کرمانشاه در حمایت از دهیاری‌ها و ارائه راهکارهایی در افزایش اثربخشی تعاونی دهیاری‌ها از دیدگاه مدیران تعاونی‌ها می‌پردازد. در این راستا سوالات ذیل مطرح می‌باشد:

میزان ارتباط و تاثیر فعاليت‌های تعاونی‌های دهیاری بر عملکرد دهیاران چگونه می‌باشد؟
تعاونی‌های دهیاری در دستیابی به اهداف خود با چه مشکلاتی مواجه می‌باشند؟
راهکاری موجود برای رفع این مشکلات چیست؟

مبانی نظری

تعریف شرکت تعاونی

شرکت تعاونی شرکتی است که از اشخاص حقیقی یا حقوقی که به منظور رفع نیازمندی‌های مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی اعضا از طریق خودیاری و کمک متقابل و همکاری آنان مطابق با اصولی خاص تشکیل می‌شود (مهدوی، ۱۳۹۰: ۹). این مؤسسات مشارکتی معمولاً درآمد خود را متناسب با ارزش منابعی که اعضاء شرکت با تشریک مساعی بدست آورده‌اند، تقسیم می‌کنند. منابع و درآمد خالص میان کلیه اعضا شرکت به صورت عادلانه تخصیص یافته و هیچ عضوی از تعاونی درآمدش بالاتر از بقیه اعضا نیست (طاهرخانی و ساریان، ۱۳۸۳: ۱۱۶؛ جهان خواه، ۱۳۸۵: ۵۲).

تاریخچه تشکیل شرکت‌های تعاونی دهیاری

در راستای تحقق سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی و اهداف برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور به منظور کاهش تصدی گری در بخش دولتی و تحکیم مشارکت‌های مردمی در فعاليت‌های اقتصادی و اجتماعی، کمک به عمران و آبادی و رشد اقتصادی روستاها، کمک به اجرای برنامه‌های عمرانی و خدماتی در مناطق روستایی و جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها تفاهم نامه مشترکی بین وزارت کشور و وزارت تعاون در خصوص اشتغال توسعه‌ی بخش تعاون در برنامه ریزی و اقدام جهت تشکیل شرکت‌های تعاونی دهیاری منعقد گردید (مهدوی، ۱۳۹۱: ۱۰). بر این اساس شرکت‌های تعاونی دهیاری با عضویت در سطح بخش یا شهرستان به منظور ارائه‌ی خدمات به دهیاری‌ها و اجرای پروژه‌های مختلف در روستاها تشکیل شدند. مراحل قانونی صدور مجوز تأسیس و فعالیت دهیاری‌ها در روستاهای واجد شرایط از ابتدای سال ۱۳۸۱ آغاز شد و تا کنون ۸۱۶ شرکت تعاونی دهیاری‌ها در کشور تأسیس شده که از این تعداد، افزون بر ۹۰ درصد هم اکنون فعال هستند. این تعداد تعاونی دهیاری با هدف رفع نیاز اعضا، تقویت توان فنی و اجرایی دهیاری‌ها، خودکفایی و استقلال مالی این نهاد و صرفه جویی ناشی از انجام پروژه‌ها در کشور تاسیس شده است (مهدوی، ۱۳۹۱: ۹).

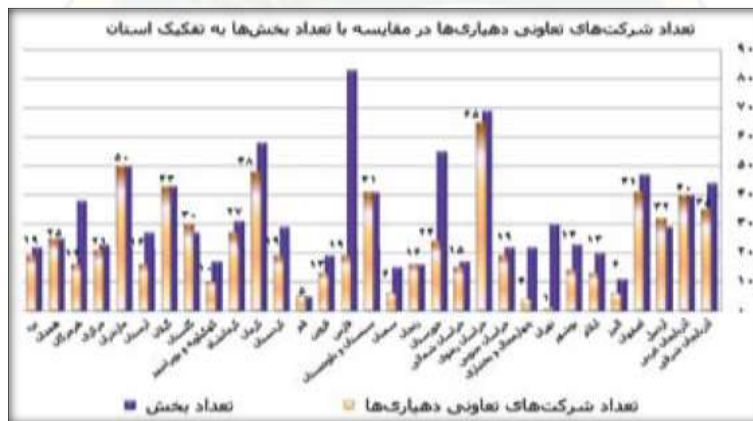
اهداف تشکیل شرکت‌های تعاونی دهیاری

با فروپاشی مدیریت سنتی در جوامع روستایی، تعاون سنتی نیز دستخوش نابسامانی گردید، لیکن تلاش می‌شود جهت ساماندهی مجدد مدیریت روستایی با ایجاد دهیاری‌ها و تشکیلات متناسب، نظام‌های نانوشته و مدون سنتی را بر طبق نیازهای امروز جامعه روستایی به نحوی شایسته بازسازی نمود. از این رو در سال ۱۳۸۳، برای اولین بار ایده تشکیل تعاونی دهیاری در بخش مرکزی، شهرستان تیران و کرون از توابع استان اصفهان شکل گرفت و در همان سال اولین شرکت تعاونی دهیاری در این بخش تاسیس شد. بعد از آن این ایده، به عنوان راه حلی بر سر راه معضلات و مشکلات دهیاری‌ها مورد توجه دولت مردان و برنامه‌ریزان مدیریت روستایی قرار گرفت و اینگونه در سال ۱۳۸۶ تفاهم نامه ای بین وزارت کشور و وزارت تعاون، در راستای اهداف چشم انداز و برنامه‌های توسعه، تنظیم و طی آن مقرر گردید در هر بخش، تعاونی دهیاری‌های بخش (از نوع تولیدی و توزیعی) تشکیل گردند تا امور دهیاری‌ها از طریق این تشکل به طرز مناسب و بهینه‌ای ساماندهی و مدیریت شوند.

به این تعاونی‌ها اختیارات و وظایف گسترده اعطا شده و مسئولین و مدیران استانی و شهرستانی را موظف به تقویت و حمایت نموده تا امکان راهبری و مدیریت موثر و مفید روستایی فراهم گردد (رضوانی و بخشی، ۱۳۹۱). در حوزه تامین و توسعه زیرساخت‌های روستایی اقدامات مناسبی انجام شده است، اما علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته همچنان شاهد مهاجرت از روستاها هستیم که به امری نگران‌کننده تبدیل شده است که لازم است دهیاران برای توسعه اقتصادی روستاها و جلوگیری از مهاجرت جوانان و نوجوانان روستایی به شهرها برنامه ریزی‌های کاربردی تدوین کنند. شرکت تعاونی دهیاری‌ها در سراسر کشور برای رفع دغدغه کارآفرینی، رونق اقتصادی و کسب و کار روستایی ایجاد شده‌اند. از آنجا که این مهاجرت ناشی از عدم رونق اقتصادی و کسب و کار میباشد، لذا اولین گام در حوزه ماندگاری روستاییان توجه به توسعه کارآفرینی است که شرکت تعاونی دهیاری‌ها با همین انگیزه در کشور تاسیس و فعال شده است. با توجه به وجود ۳۲ هزار دهیاری در کشور، چنانچه بخواهیم این تعداد دهیاری را مجهز به خدمات، تجهیزات و منابع انسانی مورد نیاز کنیم قطعاً موفق نمی‌شویم و شرکت تعاونی دهیاری‌ها با روی کارکردی در این حوزه هستند. هدف از تاسیس این شرکت تعاونی‌ها تجمیع قدرت دهیاری‌ها، افزایش توان مالی، صرفه‌جویی و کمک به توسعه پایدار می‌باشد. یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت تعاونی دهیاری‌ها، هم‌اندیشی بین اعضا و هماهنگی و همکاری بین آنها می‌باشد و هرگونه ناهماهنگی در این مجموعه، منجر به اتخاذ سیاست‌های نادرست و هدر رفتن منابع و امکانات دهیاری‌ها خواهد شد. از این رو ترسیم دقیق اهداف و شناخت وضعیت موجود و همچنین بررسی ظرفیت‌ها و نیازمندی‌های منطقه می‌تواند با بهره‌گیری از افراد لایق و مجرب به پیشرفت و توسعه تعاونی بیانجامد. موفقیت این تعاونی‌ها ضمن بهره‌مندی دهیار از منافع مالی و سود حاصل از فعالیت، سبب پیشرفت و آبادانی روستاها در راستای توسعه پایدار خواهد شد. همچنین لازم است بهمین منظور هدایت صحیح تعاونی در مسیر توسعه، دفاتر امور روستایی استانداردها را ضمن فراهم نمودن زمینه‌های لازم برای فعالیت تعاونی‌های مذکور، برنامه‌ریزی مناسبی در جهت حمایت و تقویت آن‌ها با استفاده از ظرفیت سایر دستگاه‌های استانی را نموده و آموزش‌های لازم را در سطوح عمومی و تخصصی برای مدیران و کارشناسان مربوط به طور مستمر و منظم در دستور کار خود قرار دهند (جاهد، ۱۳۹۱: ۳). از آغاز فعالیت تعاونی‌های دهیاری‌ها تاکنون، شاهد ارائه خدمات و تحولات اساسی در راستای توسعه روستایی بوده‌ایم و آنها توانسته‌اند با هم‌افزایی و توانمندسازی دهیاری‌ها و بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود در روستاها، گام‌های موثری در جهت خدمت‌رسانی به روستاییان و تسهیل امور خدماتی و عمرانی دهیاری‌ها بردارند (همایونی، ۱۳۸۸). با توجه به اهداف تعریف شده در اساسنامه این نهاد غیردولتی، هدف از تشکیل این شرکت‌های تعاونی بهبود توان اجرایی دهیاری‌ها و کیفیت خدمات‌رسانی به روستاییان می‌باشد (جدول-۱). علاوه بر این شرکت‌های تعاونی دهیاری با فعالیت در عرصه‌های مختلف عمرانی، اقتصادی و اجتماعی و با اجرای پروژه‌های عمرانی دهیاری‌های عضو، ضمن ایجاد صلاح و صرفه برای دهیاری‌ها، رفاه روستاها را نیز فراهم می‌کنند (جدول-۲). همچنین با اجرای طرح‌های اقتصادی و تولیدی در زمینه‌های صنعتی و کشاورزی بر اساس مزیت‌های نسبی هر منطقه زمینه خوبی برای فرصت‌های شغلی و ایجاد درآمد و به تبع آن ماندگاری روستاییان در محل سکونت خود را فراهم می‌سازند. در طی سال‌های اخیر نیز، با تعامل سازنده میان دهیاری‌ها و تعاونی دهیاری‌ها، سطح خدمات روستایی افزایش یافته است. برای نمونه می‌توان به برخی از اقدامات تعاونی دهیاری‌ها در جهت ارتقای سطح عمرانی و مدیریت پسماند روستایی، ایجاد و نگهداری فضای سبز روستایی، اشاره کرد (جاهد، ۱۳۹۲). علاوه بر این تعاونی‌های دهیاری به عنوان اتاق فکر دهیاری‌ها می‌توانند نقش بسزایی را در کارآفرینی و تصمیم‌سازی داشته باشند. از این رو با توجه به نقش به‌سزا و مؤثر تعاونی‌های دهیاری در ارتقای توان اجرایی دهیاری‌های تحت پوشش و بهره‌مندی از امکانات و تجهیزات تجمیع شده در شرکت‌ها، تاسیس و توسعه فعالیت شرکت‌های مذکور توسط دهیاری‌ها در سطح بخش و یا شهرستان از رشد مناسبی برخوردار بوده

است (جاهد، ۱۳۹۱: ۷۵). به نحوی که در سال‌های اخیر تعداد شرکت‌های تعاونی در سطح کشور سیری صعودی را طی کرده است (شکل-۱). عضویت در تعاونی برای کلیه دهیاری‌های واجد شرایط به تشخیص و تایید دفتر امور روستایی امکانپذیر است. واجد شرایط بودن دهیاری‌ها منوط به کسب مجوز تاسیس دهیاری از وزارت کشور، فعال بودن دهیاری، واقع شدن در محدوده جغرافیایی بخش، درخواست کتبی عضویت توسط دهیاری به استناد مصوبه شورای اسلامی روستای مربوطه، تعهد رعایت مقررات اساسنامه و خرید حداقل سهم از سهام تعاونی می‌باشد. مسولیت مالی اعضا در تعاونی محدود به میزان سهم آنان می‌باشد، مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد. ارکان تعاونی دهیاری عبارتست از (مجمع عمومی، هیات مدیره، بازرس) و مجمع عمومی شرکت تعاونی به دو صورت (عادی و فوق العاده) تشکیل می‌شود. کلیه اعضای شرکت میتوانند در مجمع عمومی حضور یابند و هر عضو حاضر صرفنظر از تعداد سهامی که دارد فقط حق یک رای خواهد داشت. هیات مدیره مرکب از ۳ نفر اصلی و ۱ نفر علی‌البدل (برای کمتر از ۵۰ عضو) و ۵ نفر اصلی و ۲ نفر علی‌البدل (برای بیشتر از ۵۰ نفر) که از میان اعضا برای مدت ۲ سال با رای مخفی و اکثریت نسبی آرا انتخاب می‌شوند. انتخاب مجدد هر یک از اعضای اصلی و علی‌البدل حداکثر برای دو نوبت متوالی بلامانع است (رضوانی و بخشی، ۱۳۹۱).

منبع: (جاهد، ۱۳۹۱: ۷۵)

جدول ۱: اهداف شرکت‌های تعاونی دهیاری

- ۱- تلاش در جهت اشتغال مولد و پایدار
- ۲- کمک به خودکفایی و تقویت بنیه اقتصادی نهاد دهیاری
- ۳- تسهیل در ارائه خدمات و اجرای پروژه‌های دهیاری ها
- ۴- توسعه و گسترش فعالیت‌ها به منظور افزایش درآمد و ارتقاء سطح معیشت و بهداشت و رفاه اهالی روستا
- ۵- تشویق و ترغیب روستاییان به انجام اقدامات لازم در جهت رعایت سیاست های دولت
- ۶- همکاری مؤثر با مسئولان ذیربط در جهت حفظ و نگهداری منابع طبیعی واقع در محدوده قانونی و حریم روستا
- ۷- همکاری با سازمان‌ها و نهادهای دولتی و ایجاد تسهیلات لازم برای ایفای وظایف آن‌ها
- ۸- مراقبت بر اجرای مقررات بهداشتی و حفظ نظافت و ایجاد زمینه مناسب برای تامین بهداشت محیط
- ۹- تأمین اراضی مورد نیاز مرتبط با اهداف و وظایف دهیاری‌ها پس از اخذ مجوز قانونی
- ۱۰- انجام معاملات دهیاری اعم از خرید و فروش اموال منقول و غیر منقول، مقاطعه، اجاره و استجاره
- ۱۱- کمک در احداث تاسیسات تولید و توزیع آب، برق و مخابرات و تعیین نرخ آن در روستا تا زمان اقدام مراجع ذیربط
- ۱۲- نظافت و نگهداری و تسطیح معابر و انهار عمومی و مجاری آب‌ها و فاضلاب و لایروبی قنوات مربوط به روستا و تأمین آب و روشنایی در حد امکان
- ۱۳- همکاری با شورای بخش و بخشداری به منظور بررسی و صدور پروانه های کسب
- ۱۴- مساعدت و همکاری با کشاورزان در جهت معرفی محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی و صنایع دستی روستا در مراکز شهری و نمایشگاه‌های ذیربط
- ۱۵- شناسایی زمینه های اشتغال و مساعدت در جهت تامین کار برای افراد جویای کار با همکاری دستگاه‌های ذیربط

جدول ۲: موضوع فعالیت شرکت‌های تعاونی دهیاری

- ۱- سرمایه گذاری و مشارکت در انجام فعالیت‌های اقتصادی، بازرگانی، خدمات
- ۲- مشارکت و همکاری در اجرای پروژه‌ها و طرح‌های عمرانی، بهداشتی و آموزشی
- ۳- طراحی و احداث و اداره واحدهای تولید صنایع روستایی و صنایع دستی
- ۴- همکاری و مشارکت و سرمایه‌گذاری در احداث نواحی قطب‌های صنعتی و کشاورزی
- ۵- احداث و ساخت مجتمع‌های ورزشی، تفریحی، رفاهی
- ۶- احداث و ساخت و اداره مجتمع‌های اداری، خدماتی مانند: توزیع کالا، سوخت، خدمات بانکی، مخابراتی و بازار محلی
- ۷- مشارکت و سرمایه‌گذاری در احداث و ساخت و اداره امور مربوط به مراقبت‌های بهداشتی، پزشکی و واکسیناسیون در جهت پیشگیری از امراض و بیماری‌های واگیردار
- ۸- مشارکت و سرمایه‌گذاری در ساخت و بهینه‌سازی مسکن، معابر و جاده‌ها و همکاری با بنیاد مسکن در جهت بهبود وضع اسکان اهالی
- ۱۳- تشکیل تعاونی‌های مسکن، مصرف و اعتبار در جهت بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش سطح درآمد و کمک در مواقع ضروری به اهالی
- ۱۴- همکاری و احداث و اداره اماکن تفریحی، فرهنگی، دهکده توریستی به منظور جلب گردشگر و توریست و حفظ آثار باستانی

منبع: (جاهد، ۱۳۹۲)

چنانچه اگر بعد کمی و تعداد شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها را به عنوان یکی از شاخص‌های سنجش موفقیت این شرکت‌ها در سطح کشور در نظر بگیریم، می‌توان نتیجه گرفت که در سال‌های اخیر تعاونی‌های مذکور از موفقیت چشمگیری برخوردار بوده اند، اما واقعیت این است که نمی‌توان بدون در نظر گرفتن ابعاد کیفی همچون کارایی و عملکرد این تعاونی‌ها در روستاها در

این رابطه اظهار نظر قطعی نمود و این امر مستلزم بررسی جامع و دقیقی شرکت‌های تعاونی دهیاری می‌باشد. علی‌رغم اینکه تعاونی‌ها در ابعاد گوناگون همواره مورد توجه بسیاری از پژوهشگران بوده و تحقیقات بی‌شماری در این رابطه صورت گرفته است، اما از آنجا که تعاونی‌های دهیاری‌ها، جزء جدیدترین انواع تعاونی در کشور می‌باشد، مطالعات اندکی درخصوص این نوع تعاونی‌ها صورت گرفته است، از این رو منابع اندکی در این زمینه موجود می‌باشد. بررسی فعالیت‌های این تعاونی‌های نوپا در برخی نمونه‌ها نشان می‌دهد که تعاونی‌های فوق با تجمیع تجهیزات، امکانات، سرمایه و تخصص‌های پراکنده می‌توانند، ضمن خدمات رسانی به روستاهای تحت پوشش خود، روستاهایی که به عللی تشکیل دهیاری‌ها در آن‌ها میسر نشده است را، نیز تحت پوشش قرار داده و نقش مهم در ساماندهی مدیریت روستایی ایفا نمایند. همانطور که اشاره شد تعاونی‌های دهیاری‌ها در ابتدای راه‌اند، با وجود آنکه عمری اندک از تشکیل آن‌ها می‌گذرد مطالعات و بررسی‌هایی که در مقیاس کوچک صورت گرفته است. از جمله مطالعات معدود در این زمینه می‌توان به پژوهش مولائی هاشجین و همکاران (۱۳۹۱) در بررسی عملکرد تعاونی دهیاری‌های در توسعه روستاهای گیلان اشاره نمود. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد اگر چه تعاونی دهیاری‌ها با هدف تجمیع امکانات و تجهیزات هر یک از دهیاری‌ها به منظور سرعت بخشیدن به روند توسعه روستایی در مقیاس بخشی تشکیل گردید، اما بنا به دلایلی همچون نبود درآمد کافی و کمبود بودجه و همچنین نداشتن توجیه اقتصادی برای تجهیز هر یک از دهیاری‌ها به تجهیزات مورد نیاز، عملاً ساکنین روستاها از دست‌یابی به چنین خدماتی محروم مانده‌اند. دولتی و همکاران (۱۳۹۱) عامل تسهیلات، اطلاعات، ساختار سازمانی، سیاسی - حمایتی، نهادی - دولتی، نظارتی - آموزشی و شوراهای اسلامی را مهم‌ترین عوامل ساختاری - برون سازمانی مؤثر بر رکود شرکت‌های تعاونی دهیاری‌های استان همدان عنوان نموده‌اند. نتایج مطالعه ی‌الله پناه و همکاران (۱۳۹۳) نیز در ارزیابی رضایت‌مندی روستاییان از خدمات تعاونی دهیاری‌ها دهستان دشت‌سر شهرستان آمل، نشان داد که هرچند از نظر روستاییان، تعاونی دهیاری‌ها در بُعد خدمات کالبدی موفق‌تر از ابعاد زیست محیطی و اجتماعی - فرهنگی عمل کرده است، اما کماکان روستاییان از انواع خدمات ارائه شده توسط دهیاری‌ها رضایت کامل ندارند. نتایج مطالعه ی رضوانی و بخشی (۱۳۹۱) نیز نمایانگر وجود برخی کاستی‌ها و ضعف‌ها در تعاونی‌های دهیاری می‌باشد که از جمله آن‌ها می‌توان به پایین بودن روحیه تعاون، ابهام در قوانین مرتبط به تعاونی و نحوه سهم‌بری و سودبری می‌باشد. بنابراین با توجه به نتایج بررسی‌ها می‌توان گفت، اگر چه شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها با هدف استفاده از ظرفیت‌های تعاونی‌ها برای تجمیع سرمایه‌ها و تجهیزات در روستاها و کمک به دهیاری‌ها در مناطق روستایی فعالیت خود را آغاز کرده‌اند، اما در عمل در بهبود حمایت از دهیاری‌های و مدیریت روستایی به موفقیت چشمگیری دست نیافته‌اند. این اساس ارزیابی و بررسی دقیق عملکرد تعاونی‌های دهیاری در راستای شناسایی مسائل و مشکلات پیش روی شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها ضروری به نظر می‌رسد. بر این اساس پژوهش حاضر به بررسی عملکرد تعاونی دهیاری‌های استان کرمانشاه در حمایت از دهیاری‌ها صورت گرفت.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی کمی - کیفی^۱ و از لحاظ پارادایم با رهیافت طبیعت‌گرایانه^۲ انجام پذیرفت. ابزار اصلی مورد استفاده در بخش کمی پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ای بود که با بررسی نتایج حاصل از مصاحبه‌های انجام شده با دهیاران و مدیران شرکت‌های تعاونی دهیاری مبانی نظری مرتبط طراحی شد. روایی پرسشنامه با بهره‌مندی از نظر متخصصان و انجام اصلاحات

^۱quantitative & qualitative
^۲Naturalistic Approach

پیشنهادی، تأیید گردید، برآورد پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۶۸) محاسبه گردید. جامعه مطالعه شده در این پژوهش را مدیران شرکت‌های تعاونی دهیاری استان کرمانشاه در سال ۱۳۹۴ تشکیل دادند که بر اساس آمار استانداری استان در سال ۱۳۹۴ تعداد آن‌ها برابر ۲۴ شرکت تعاونی می‌باشد، از همین رو، به دلیل محدود بودن تعداد جامعه آماری، از شیوه تمام شماری به جای نمونه گیری استفاده شد. در نهایت ۲۱ نفر از مدیران شرکت‌های تعاونی دهیاری حاضر به مشارکت در پژوهش شدند. داده‌های کمی پس از جمع آوری برای انجام تحلیل‌های آماری وارد نرم افزار SPSS شد. در بخش کیفی نیز، جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از طریق برگزاری مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختارمند^۳ انجام شد. سپس تجزیه و تحلیل داده‌ها، به شیوه تحلیل محتوای کیفی صورت گرفت. به این صورت که خط به خط داده‌ها بازنگری و مفاهیم اصلی آن‌ها استخراج گردید.

جدول ۳: ویژگی‌های شرکت‌های تعاونی دهیاری استان کرمانشاه

ردیف	شهرستان	بخش	تعداد دهیارهای عضو تعاونی	سال تاسیس	شماره ثبت
1	گیلانغرب	مرکزی	10	89	352
2	گیلانغرب	گوار	47	89	337
3	پاوه	باینگان	16	89	472
4	پاوه	مرکزی شمشیر	16	89	469
5	پاوه	نوسود	8	89	523
6	روانسر	مرکزی	16	89	408
7	روانسر	شاهو	10	87	402
8	ثلث	مرکزی	68	87	69
9	اسلام آباد	مرکزی	7	90	1358
10	قصر شیرین	مرکزی	15	89	539
11	صحنه	مرکزی	20	88	383
12	صحنه	دینور	78	90	410
13	گنگاور	مرکزی	45	90	275
14	جوانرود	کلاشی	20	87	473
15	جوانرود	مرکزی	32	89	475
16	سنقر	مرکزی	111	89	469
17	سنقر	کلپایی	66	90	744
18	دالاهو	مرکزی	28	90	179
19	دالاهو	گهواره	69	89	145
20	هرسین	مرکزی	33	89	285
21	کرمانشاه	ماهیدشت	23	89	4226
22	کرمانشاه	مرکزی	41	88	9832
23	کرمانشاه	فیروزآباد	13	90	16323
24	سرپل ذهاب	مرکزی پشت ذهاب	16	89	475

³Semi- Structured Interview

یافته‌های پژوهش

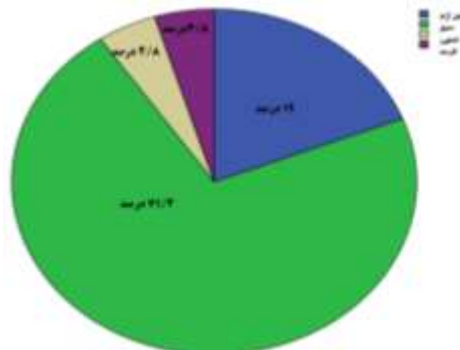
بر اساس یافته‌های توصیفی این پژوهش، اکثر پاسخگویان (۶۱/۹ درصد) در رده سنی ۳۵-۵۰ سال قرار داشتند و تنها ۴/۸ درصد آنان دارای سن بیش از ۵۰ سال بوده‌اند. همچنین همانگونه که از جدول ۱ پیداست، حدود ۵۴/۴ درصد از افراد مورد مطالعه دارای مدرک کارشناسی می‌باشند و حدود ۲۸/۶ درصد دارای مدرک دیپلم هستند.

جدول ۴: ویژگی‌های فردی مدیران و دهیاران

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	ویژگی‌های فردی	
۳۳/۳	۳۳/۳	۷	۲۰-۳۵ سال	گروه سنی
۹۵	۶۱/۹	۱۳	۳۵-۵۰ سال	
۱۰۰	۴/۸	۱	بیش‌تر از ۵۰ سال	
۱۰۰	۱۰۰	۲۱	جمع کل	
۲۸/۶	۲۸/۶	۶	دیپلم	سطح تحصیلات
۳۸/۱	۹/۵	۲	کاردانی	
۹۰/۵	۵۴/۴	۱۱	کارشناسی	
۱۰۰	۹/۵	۲	کارشناسی ارشد و بالاتر	
۱۰۰	۱۰۰	۲۱	جمع کل	
۴/۸	۴/۸	۱	کم‌تر از ۲ سال	سابقه کار
۸۱	۷۶/۲	۱۶	۲-۴ سال	
۴	۱۹	۴	بالاتر از ۴ سال	
۱۰۰	۱۰۰	۲۱	جمع کل	
۷۱/۴	۷۱/۴	۱۵	دهیار	شغل اصلی
۱۰۰	۲۹/۶	۶	سایر	
۱۰۰	۱۰۰	۲۱	جمع کل	

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین ۷۱/۴ درصد از مدیران شرکت‌های تعاونی دهیاری، تنها شاغل در دهیاری می‌باشد و مابقی فعالیت در دهیاری را به عنوان شغل دوم انتخاب نموده‌اند (شکل ۱).

شکل ۱: نمودار شغل اصلی منبع: یافته‌های پژوهش

به علاوه بر اساس مصاحبه‌های صورت گرفته دهیاران مورد مطالعه برای انجام وظایف در تعاونی دهیاری دوره‌های آموزشی همچون قوانین و مقررات شرکت‌های تعاونی، مدیریت تعاونی، وظایف و جایگاه شرکت‌های تعاونی و حسابداری را که توسط دفتر امور روستایی و معاونت عمرانی روستا و اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی برگزار گردیده است را گذرانده‌اند. بر اساس داده‌های جدول ۵، میزان ارتباط ۷۶/۲ درصد از دهیاران با تعاونی‌های دهیاری متوسط تا زیاد بود. این در حالی است که ۱۴/۳ درصد از دهیاران عنوان نموده‌اند که ارتباط خیلی کمی با شرکت‌های تعاونی دهیاری خود دارند. همچنین میزان اطلاع ۸۱ درصد دهیاران از فعالیت‌های تعاونی متوسط تا زیاد بود که نشان دهنده‌ی اطلاع رسانی مناسب در این زمینه می‌باشد. از دیدگاه ۵۳/۴ درصد جامعه مورد مطالعه، عضویت در تعاونی‌های دهیاری به میزان زیادی در بهبود فعالیت‌های دهیاری تأثیر داشته است و تنها ۸/۴ درصد معتقد بودند که عضویت در تعاونی در بهبود عملکرد آنان تأثیر کمی داشته است.

جدول ۵: میزان ارتباط تعاونی‌های دهیاری و دهیاران از دیدگاه مدیران تعاونی‌های دهیاری

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	گویه
۱۴/۳	۱۴/۳	۳	میزان ارتباط دهیاران با تعاونی‌های دهیاری
۱۴/۳	۰	۰	
۵۲/۴	۳۸/۱	۸	
۹۰/۵	۳۸/۱	۸	
۱۰۰	۹/۵	۲	
۱۰۰	۱۰۰	۲۱	
۰	۰	۰	میزان اطلاع دهیاران از فعالیت‌های تعاونی
۹/۵	۹/۵	۲	
۳۸/۱	۲۸/۶	۶	
۹۰/۵	۵۲/۴	۱۱	
۱۰۰	۹/۵	۲	
۱۰۰	۱۰۰	۲۱	
۰	۰	۰	میزان تأثیر عضویت در تعاونی دهیاری بر عملکرد دهیاران
۴/۸	۴/۸	۱	
۴۷/۶	۴۲/۹	۹	
۷۶/۲	۲۸/۶	۶	
۱۰۰	۲۳/۸	۵	
.....	۱۰۰	۲۱	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۶: ارزیابی عملکرد دهیاری‌ها

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۹	۰/۴۹	۱/۲۸	۳/۲۸	۱. ایجاد اشتغال در روستا
۱	۰/۱۳	۰/۵۹	۳/۰۴	۲. تأمین بهداشت روستا
۳	۰/۲۵	۱/۰۲	۳/۶۱	۳. ساماندهی معابر روستا
۱۳	۱/۰۳	۲/۶۰	۲/۴۷	۴. توسعه صنایع دستی
۱۱	۰/۵۳	۱/۶۴	۲/۳۸	۵. کاهش مهاجرت
۱۰	۰/۵۳	۱/۳۳	۴/۰۹	۶. امداد رسانی به خانوارهای بی بضاعت روستایی
۹	۰/۴۹	۱/۳۶	۳/۷۶	۷. بهبود وضعیت حمل و نقل روستا
۶	۰/۳۰	۱/۱۸	۳/۹۰	۸. بهینه سازی وضعیت مسکن روستایی
۵	۰/۲۹	۱/۰۹	۲/۸۰	۹. تأمین امنیت روستا
۲	۰/۲۳	۰/۹۴	۲/۵۷	۱۰. ارائه خدمات بیمه ای به روستائیان
۱۲	۰/۶۳	۱/۵۰	۳/۰۹	۱۱. توسعه گردشگری در روستا
۷	۰/۳۳	۰/۸۱	۲/۵۲	۱۲. توسعه کشاورزی
۸	۰/۳۸	۱/۳۶	۴/۰۴	۱۳. حفاظت منابع طبیعی
۴	۰/۲۶	۰/۸۰	۴/۳۸	۱۴. توسعه خدمات رفاهی و ورزشی
۵	۰/۲۹	۰/۹۶	۲/۶۱	۱۵. توسعه خدمات فرهنگی

* مقیاس رتبه‌ها: صفر. اصلاً؛ ۱. خیلی کم؛ ۲. کم؛ ۳. متوسط؛ ۴. زیاد، ۵. خیلی زیاد منبع: یافته‌های پژوهش چنانچه یافته‌های ارائه شده در جدول ۶ نشان می‌دهد، اگرچه دهیاری‌ها در مجموع در فعالیت‌هایی مانند؛ تأمین بهداشت روستا، ارائه خدمات بیمه‌ای به روستائیان، ساماندهی معابر روستا، توسعه خدمات رفاهی و ورزشی، تأمین امنیت روستا و توسعه خدمات فرهنگی از اثر بخشی بالایی برخوردار می‌باشند، اما در برخی از موارد از جمله توسعه صنایع دستی، توسعه گردشگری در روستا، کاهش مهاجرت، امداد رسانی به خانواده‌های بی‌بضاعت روستایی و ایجاد اشتغال در روستا، این اثر بخشی در حد کم و بسیار کم مشاهده می‌شود. در ادامه جهت اولویت بندی مسائل و مشکلات که دهیاری‌ها با آن مواجه هستند، از ضریب تغییرات استفاده شد که مقادیر آن در جدول شماره ۷ آمده است. همانطور که ملاحظه می‌شود بنا بر یافته‌های پژوهش، نامناسب بودن وضعیت ساختمان دهیاری، نبود امکانات و تجهیزات لازم در دهیاری، بیمه نبودن دهیاران، عدم بهره مندی دهیاران از آموزش‌های لازم و ناتوانی دهیاری‌ها در ارائه خدمات فنی مهم‌ترین مشکلاتی است که دهیاری‌ها با آن درگیر هستند.

جدول ۷: اولویت بندی مسائل و مشکلات دهیاری ها

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۱۸	۰/۸۰	۴۸/۳	۱. مشکلات مالی
۹	۰/۶۲	۱/۸۱	۲/۹۰	۲. نامناسب بودن وضعیت ساختمان دهیاری
۴	۰/۴۴	۱/۰۷	۲/۴۷	۳. عدم بهره مندی دهیاران از آموزش های لازم
۲	۰/۲۹	۱/۰۶	۳/۶۶	۴. نبود امکانات و تجهیزات لازم در دهیاری
۷	۰/۵۸	۱/۳۰	۲/۲۳	۵. پایین بودن سطح سواد دهیاران
۵	۰/۴۶	۱/۳۵	۲/۹۵	۶. ناتوانی دهیاری ها در ارائه خدمات فنی
۱۱	۰/۹۰	۱/۲۸	۱/۴۲	۷. بی اعتمادی مردم به دهیاری ها
۱۰	۰/۷۸	۱/۱۲	۱/۴۲	۸. عدم برخورداری دهیاران از اعتماد به نفس لازم
۳	۰/۳۴	۱/۳۹	۴/۰۴	۹. بیمه نبودن دهیاران
۱۳	۰/۹۲	۱/۱۰	۱/۲۰	۱۰. عدم علاقه مندی دهیار به مشورت با معتمدین روستا
۱۷	۱/۰۷	۱/۲۸	۱/۲۰	۱۱. عدم تمایل دهیار به همکاری با شورا
۹	۰/۶۵	۱/۴۸	۲/۲۸	۱۲. عدم همکاری مردم با دهیاری ها
۱۳	۰/۹۰	۱/۲۸	۱/۴۲	۱۳. عدم همکاری شورا با دهیاری ها
۱۶	۱/۰۱	۱/۵۳	۱/۵۲	۱۴. بی تفاوتی معتمدین روستا به دهیاری
۱۵	۰/۹۵	۱/۰۴	۱/۰۹	۱۵. عدم نظارت بر فعالیت دهیاری
۶	۰/۵۳	۱/۶۲	۳/۰۴	۱۶. عدم همکاری سازمانهای مرتبط با دهیاری ها
۱۰	۰/۶۵	۱/۵۲	۲/۳۳	۱۷. عدم مشارکت مردم در جلسات دهیاری
۸	۰/۶۰	۱/۴۳	۲/۳۸	۱۸. تداخل وظایف با دیگر سازمان ها
۱۴	۰/۹۲	۰/۷۰	۰/۷۳	۱۹. مورد قبول نبودن دهیار از طرف اهالی

* مقیاس رتبه ها: صفر. اصلاً؛ ۱. خیلی کم؛ ۲. کم؛ ۳. متوسط؛ ۴. زیاد؛ ۵. خیلی زیاد منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین در این مطالعه به منظور ارزیابی خدمات رسانی شرکت‌های تعاونی دهیاری به دهیاری‌ها از شاخص‌هایی همچون: ارائه خدمات مالی و حسابداری، ارائه خدمات فنی و مهندسی، ارائه خدمات آموزشی، حمایت از تعاونی‌ها در راستای ایجاد اشتغال، تأمین بهداشت و ساماندهی معابر روستایی و... بهره گرفته شد. همانگونه که از نتایج جدول ۶ شماره نمایان است، شرکت‌های تعاونی دهیاری در حمایت از دهیاری‌ها در راستای ارائه خدمات بیمه‌ای به روستائیان با کمترین ضریب تغییرات (۰/۲۵) بهترین عملکرد را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین به ترتیب کاهش هزینه‌ها و زمان اجرای پروژه‌های عمرانی دهیاری‌ها، کمک به ساماندهی و یکپارچه سازی خدمات در سطح روستا مثل جمع آوری زباله، حمایت از دهیاری‌ها در راستای تأمین بهداشت روستا، کاهش هزینه‌های جاری دهیاری‌ها از قبیل هزینه‌های مربوط به نگهداری ماشین‌آلات در رتبه دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند. علاوه بر این تعاونی‌های مذکور در حمایت از دهیاری‌ها در جهت توسعه صنایع دستی، حمایت از دهیاری‌ها در راستای امداد رسانی به خانوارهای بی بضاعت روستایی، ارائه خدمات آموزشی، فنی و مهندسی و مالی و حسابداری به دهیاری‌ها، به ترتیب بدترین عملکرد را داشته‌اند (جدول ۸-۸).

جدول ۸: خدمات رسانی شرکت‌های تعاونی دهیاری به دهیاری‌ها

اولویت	ضریب	انحراف	میانگین	نوع خدمات
۵	۰/۴۷	۱/۵۹	۳/۴۲	۱. کاهش هزینه های جاری دهیاری ها از قبیل هزینه های مربوط به نگهداری ماشین الات
۲	۰/۲۹	۰/۹۵	۳/۲۸	۲. کاهش هزینه ها و زمان اجرای پروژه های عمرانی دهیاری ها
۳	۰/۳۹	۱/۳۹	۳/۶۱	۳. کمک به ساماندهی و یکپارچه سازی خدمات در سطح روستا مثل جمع آوری زباله
۱۳	۰/۷۴	۱/۶۳	۲/۱۹	۴. ارائه خدمات مالی و حسابداری به دهیاری ها
۱۴	۰/۷۷	۱/۶۵	۲/۱۴	۵. ارائه خدمات فنی و مهندسی به دهیاری ها
۱۳	۰/۷۴	۱/۳۰	۱/۷۶	۶. ارائه خدمات آموزشی به دهیاران
۹	۰/۶۰	۱/۴۳	۲/۳۸	۷. حمایت از دهیاری ها در راستای ایجاد اشتغال در روستا
۴	۰/۴۴	۱/۴۱	۳/۲۳	۸. حمایت از دهیاری ها در راستای تامین بهداشت روستا
۸	۰/۵۸	۱/۶۱	۲/۸۰	۹. حمایت از دهیاری ها در راستای ساماندهی معابر روستا
۱۶	۰/۹۲	۱/۳۶	۱/۴۷	۱۰. حمایت از دهیاری ها در جهت توسعه صنایع دستی
۱۱	۰/۶۵	۱/۴۸	۲/۲۸	۱۱. تامین ادوات و ماشین الات لازم برای دهیاری ها
۱۵	۰/۸۰	۱/۴۹	۱/۸۵	۱۲. حمایت از دهیاری ها در راستای امداد رسانی به خانوارهای بی بضاعت روستایی
۱۲	۰/۶۷	۱/۵۲	۲/۲۸	۱۳. حمایت از دهیاری ها در راستای بهبود وضعیت حمل و نقل روستا
۷	۰/۵۱	۱/۴۸	۲/۹۰	۱۴. حمایت از دهیاری ها در راستای بهینه سازی مسکن روستایی
۶	۰/۵۰	۱/۵۴	۳/۰۹	۱۵. حمایت از دهیاری ها در راستای تامین امنیت روستا
۱	۰/۲۵	۰/۹۱	۳/۶۶	۱۶. حمایت از دهیاری ها در راستای ارائه خدمات بیمه ای به روستائیان
۱۰	۰/۶۴	۱/۳۳	۲/۰۹	۱۷. حمایت از دهیاری ها در راستای توسعه گردشگری در روستا
۴	۰/۴۴	۱/۰۷	۲/۴۲	۱۸. حمایت از دهیاری ها در راستای توسعه کشاورزی
۴	۰/۴۴	۱/۳۷	۳/۰۹	۱۹. حمایت از دهیاری ها در راستای حفاظت منابع طبیعی
۸	۰/۵۸	۰/۴۷	۲/۵۲	۲۰. حمایت از دهیاری ها در راستای خدمات فرهنگی
۱۲	۰/۶۷	۱/۴۱	۲/۰۹	۲۱. حمایت از دهیاری ها در راستای خدمات رفاهی و ورزشی

* مقیاس رتبه ها: صفر. اصلاً؛ ۱. خیلی کم؛ ۲. کم؛ ۳. متوسط؛ ۴. زیاد، ۵. خیلی زیاد منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین بنابر مصاحبه‌هایی که با اعضاء و مدیران شرکت‌ها صورت گرفت، برخی از تعاونی دهیاری خدمات دیگری همچون تعمیر و نگهداری شبکه آبرسانی روستاها، توزیع سرانه آرد روستایی و خبازی‌های سطح بخش، برپایی بازارچه سنتی در ایام نوروز و استقبال از مسافرین، انجام خریدهای جاری شامل کاغذ و اقلام مورد نیاز دهیاری‌ها و ایجاد بازارهای فروش محصولات کشاورزی را ارائه می‌نمایند. در ادامه بررسی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اگر چه شرکت‌های تعاونی دهیاری با هدف بالا بردن قدرت اجرایی دهیاری‌ها و کمک به توسعه روستاهای تحت پوشش آنان تشکیل گردیدند، اما در عمل در دستیابی به

اهداف خود با چالش‌های مهمی همچون ناکافی بودن سرمایه تعاونی، عدم آشنایی دهیاران با وظایف تعاونی دهیاری، عدم حمایت قانونی از تعاونی دهیاری، عدم حمایت مالی از تعاونی و عدم مشارکت دهیاری‌های در جلسات و تصمیم‌گیری‌های تعاونی مواجه هستند (جدول ۹).

جدول ۹. ارزیابی مشکلات تعاونی‌های دهیاری

اولویت	ضریب	انحراف معیار	میانگین	مشکلات تعاونی‌های دهیاری
۴	۰/۵۹	۱/۹۸	۳/۳۸	۱. عدم حمایت مالی از تعاونی
۵	۰/۶۲	۱/۶۷	۲/۷۱	۲. عدم مشارکت دهیاری‌های در جلسات و تصمیم‌گیری‌های تعاونی
۱۱	۰/۸۰	۲/۰۱	۲/۵۲	۳. مشکل در تجمیع ادوات و ماشین‌آلات
۱۰	۰/۸۱	۱/۷۷	۲/۱۹	۴. کمبود نیروی متخصص جهت انجام امور مالی و حسابداری
۷	۰/۶۷	۱/۷۴	۲/۶۱	۵. کمبود نیروی متخصص جهت انجام امور فنی و مهندسی
۳	۰/۵۶	۱/۷۷	۳/۱۹	۶. عدم حمایت قانونی از تعاونی دهیاری
۲	۰/۵۵	۱/۳۲	۲/۴۲	۷. عدم آشنایی دهیاران با وظایف تعاونی دهیاری
۸	۰/۶۹	۱/۵۴	۲/۲۳	۸. عدم شفافیت وظایف تعاونی دهیاری
۶	۰/۶۴	۱/۸۸	۲/۹۵	۹. عدم همکاری سازمانها و ارگانهای مرتبط با تعاونی
۹	۰/۷۴	۱/۴۸	۲	۱۰. عدم رضایت دهیاری‌ها از خدمات تعاونی دهیاری
۱	۰/۴۷	۱/۷۹	۳/۸۵	۱۱. ناکافی بودن سرمایه تعاونی

* مقیاس رتبه‌ها: صفر. اصلاً؛ ۱. خیلی کم؛ ۲. کم؛ ۳. متوسط؛ ۴. زیاد، ۵. خیلی زیاد منبع: یافته‌های پژوهش

بدیهی است که در صورت رفع هر یک از مشکلات مذکور، ضمن فراهم شدن زمینه گسترش فعالیت و میزان اثر بخشی تعاونی‌های دهیاری، اثرات مثبت آن نیز بر روی عملکرد دهیاری‌ها بروز خواهد نمود. با توجه به مصاحبه‌های به عمل آمده و اطلاعات جمع‌آوری شده عوامل مؤثر در اثر بخشی شرکت‌های تعاونی دهیاری استان کرمانشاه به شرح زیر می‌باشند (شکل - ۳).

شکل ۳: عوامل مؤثر بر عملکرد شرکت‌های تعاونی‌های دهیاری

منبع: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

از آنجا که گستردگی وظایف و مسائل پیش روی دهیاری‌ها از قبیل کمبود اعتبارات دولتی و درآمدهای محلی، کمبود امکانات و تجهیزات لازم و همچنین نیروی انسانی فنی و متخصص در زمینه‌های مختلف، این نهاد را در انجام وظایف و خدمات رسانی به روستاییان با مشکلاتی متعددی روبه‌رو ساخته است، تشکیل شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها با تجمیع امکانات و تجهیزات دهیاری‌های همجوار با یکدیگر و استفاده بهینه از آن‌ها راهکاری مؤثر در جهت افزایش توانمندی دهیاری‌ها و کمک به عمران و آبادی روستاها محسوب می‌شود. به نحوی که از آغاز فعالیت تعاونی‌های دهیاری‌ها شاهد ارائه خدمات و تحولات اساسی در راستای ارتقاء شاخص‌های مدیریت روستایی همچون: اجرای پروژه‌های عمرانی، ایجاد و نگهداری فضای سبز روستایی، خدمات فنی و مهندسی بوده‌ایم. با این حال ارزیابی عملکرد این تعاونی‌ها در کوتاه مدت و بدون در نظر گرفتن ابعاد مختلف امکان پذیر نیست. از این رو در مطالعه حاضر به بررسی عملکرد شرکت‌های تعاونی روستایی در بهبود عملکرد دهیاری‌ها پرداخته شد. نتایج پژوهش نشان داد ۷۸/۲ درصد از دهیاران ارتباط مناسبی با شرکت‌های تعاونی‌های دهیاری دارند. همچنین ارزیابی خدمات رسانی شرکت‌های تعاونی دهیاری به دهیاری‌ها نشان داد که این در راستای ارائه خدمات بیمه‌ای به روستاییان، کاهش هزینه‌ها و زمان اجرای پروژه‌های عمرانی دهیاری‌ها، کمک به ساماندهی و یکپارچه سازی خدمات در سطح روستا مثل جمع آوری زباله، حمایت از دهیاری‌ها در راستای تأمین بهداشت روستا و کاهش هزینه‌های جاری دهیاری‌ها از قبیل هزینه‌های مربوط به نگهداری ماشین‌آلات بهترین عملکرد را به خود اختصاص داده‌اند، اما تعاونی‌های مذکور در حمایت از دهیاری‌ها در جهت توسعه صنایع دستی، حمایت از دهیاری‌ها در راستای امداد رسانی به خانوارهای بی‌بضاعت روستایی، ارائه خدمات آموزشی، فنی و مهندسی و مالی و حسابداری به دهیاری‌ها، ضعیف‌ترین عملکرد را داشته‌اند. همچنین از دیدگاه ۵۳/۴ درصد جامعه مورد مطالعه، عضویت در تعاونی‌های دهیاری به میزان زیادی در بهبود فعالیت‌های دهیاری مانند: تأمین بهداشت روستا، ارائه خدمات بیمه‌ای به روستاییان، ساماندهی معابر روستا، توسعه خدمات رفاهی و ورزشی، تأمین امنیت روستا و توسعه

خدمات فرهنگی تأثیر مثبتی داشته است، اما در برخی از موارد از جمله توسعه صنایع دستی، توسعه گردشگری در روستا، کاهش مهاجرت، امداد رسانی به خانواده‌های بی‌بضاعت روستایی و ایجاد اشتغال در روستا، تعاونی‌های دهیاری از عملکرد مناسبی برخوردار نبوده‌اند. در این راستا بنا بر مصاحبه‌هایی که با مدیران عامل تعاونی‌های دهیاری استان صورت گرفت، آنان مسائل و مشکلات پیش روی تعاونی‌ها و دهیاران را از عوامل مهم در عدم موفقیت خود عنوان نمودند. در ادامه بررسی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرکت‌های تعاونی دهیاری با چالش‌های مهمی همچون ناکافی بودن سرمایه تعاونی، عدم آشنایی دهیاران با وظایف تعاونی دهیاری، عدم حمایت قانونی از تعاونی دهیاری، عدم حمایت مالی از تعاونی و عدم مشارکت دهیاری‌های (دهیارها) در جلسات و تصمیم‌گیری‌های تعاونی مواجه هستند. همچنین نامناسب بودن وضعیت ساختمان دهیاری، نبود امکانات و تجهیزات لازم در دهیاری، بیمه نبودن دهیاران، عدم بهره‌مندی دهیاران از آموزش‌های لازم و ناتوانی دهیاری‌ها در ارائه خدمات فنی مهم‌ترین مشکلاتی است که دهیاری‌ها با آن درگیر هستند. با توجه به مصاحبه به عمل آمده با کارشناسان مسئول شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها در دفتر امور روستایی استانداری از ابتدای تاسیس این تعاونی‌ها مقرر گردیده که به تعداد کل بخش‌های موجود در استان (سی و یک بخش) تعداد ۳۱ تعاونی دهیاری در استان تشکیل گردد در حال حاضر بیست و چهار تعاونی دهیاری فعال موجود می‌باشد. موضوع تجمیع این تعاونی‌ها در سطح شهرستان‌ها در دستور کار قرار گرفته است و انتظار می‌رود که در ماه‌های آینده شاهد فعالیت تعداد کمتری از تعاونی‌ها و سیر نزولی تعداد تعاونی‌ها باشیم. بنابر تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام شده با مدیران و اعضای تعاونی‌های دهیاری، راهکارهای پیشنهادی ذیل در راستای رفع مشکلات و بهبود خدمات رسانی به دهیاری‌ها ارائه گردید. تأمین ماشین‌آلات مورد نیاز متناسب با دهیاری‌ها و وضعیت بافت مناطق و تعویض ماشین‌آلات فرسوده. در این راستا مدیران تعاونی‌های دهیاری استان اذعان نمودند که «واگذاری ماشین‌آلات و تجمیع آن در غالب تعاونی علاوه بر اینکه منجر به تسهیل در اجرای پروژه‌ها و خدمات پیمانکاری می‌شود، تعاونی دهیاری‌ها می‌تواند از طریق تملک ماشین‌آلات کشاورزی، ماشین‌جمع‌آوری زباله و سایر وسائط نقلیه و اجاره آن به روستاهای بخش و حتی خارج از بخش، منبع درآمدی برای خود ایجاد کنند که این باعث اشتغال زایی و توسعه تعاونی دهیاری‌ها می‌شود...». واگذاری مدیریت تمامی فعالیت‌های برنامه‌ریزی؛ امکان انعقاد قرار داد اجرای پروژه‌های مصوب و اجرای پروژه‌ها و مدیریت اعتبارات در نظر گرفته شده برای دهیاری‌های عضو تعاونی به تعاونی جهت تقویت هر چه بیشتر آن‌ها. حمایت مالی از شرکت‌های تعاونی دهیاری جهت اجرای پروژه‌های اشتغال‌زایی و اجرای طرح‌های تولیدی در روستاها و اعطای تسهیلات کم بهره به تعاونی‌ها

بهبود حمایت مسئولین و سازمان‌های مرتبط از تعاونی‌های دهیاری در جهت افزایش اثر بخشی تعاونی‌ها. در این رابطه افراد مورد مطالعه معتقد بودند که «اگر از تعاونی دهیاران حمایت شود و آن را باور داشته باشند، یقیناً در آینده موفق بوده و کمک کار اجرای طرح‌های بخش‌داری در روستاهای فاقد دهیاری هم خواهند شد، چون تعاونی دهیاران از بنیه مالی کافی برخوردار هستند...». علاوه بر این آنان خواستار همکاری ادارات دولتی با شرکت‌های تعاونی و حمایت مسئولین مربوطه با تعاونی بدون واسطه‌ی فرمانداری و بخش‌داری بودند. همچنین از آنجا که اعضا تعاونی منتخبین دهیاری‌ها هستند به عنوان مشاور بخش‌دار در تصمیم‌گیری و اجرای طرح صورت گرفته در سطح روستاها حضور داشته باشند. نظارت بر چگونگی کار تعاونی از طریق نهادهای نظارتی بدون اعمال دستورات مستقیم. حمایت‌های اداری و جلوگیری از بوروکراسی اداری.

عدم مداخله غیر قانونی بخش داران خارج از چارچوب اساس نامه شرکت‌های تعاونی و واگذاری اختیارات قانونی تعاونی‌ها به همه اعضا هیات مدیره و مدیر عامل.

یکپارچه سازی اهداف سازمان‌ها، شورا و دهیاری‌ها جهت بهبود در انجام وظایف تعاونی دهیاری‌ها. الزام تمام دهیاری‌ها برای عضویت در شرکت‌های تعاونی و پرداخت سهم مشارکت به منظور داشتن سرمایه کافی برای خرید تجهیزات و ماشین آلات و ارائه خدمات مطلوب‌تر.

فرهنگ سازی و تهیه برنامه‌های آموزشی مناسب برای دهیاران و توجیه بخشداران و نهادهای مرتبط. واگذاری ارائه خدماتی از قبیل آب، برق، گاز و تلفن، بیمه محصولات و نهادهای کشاورزی را به شرکت‌های تعاونی دهیارهای بازدید از تعاونی‌های موفق در داخل و خارج از استان.

حمایت از طرح‌های کارآفرینی در تعاونی‌ها

تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی برای مدیران عامل و هیئت مدیره و اعضای تعاونی‌های دهیاری در رابطه با: قوانین و مقررات شرکت‌های تعاونی، راهکارهای دست‌یابی به اهداف شرکت‌های تعاونی دهیاری، تشریح وظایف و اختیارات تعاونی‌های دهیاری، راهکارهای استفاده از ظرفیت و پتانسیل شرکت‌های تعاونی دهیاری

منابع

- الله پناه، مریم، بدری، سید علی، دربان آستانه، علیرضا. (۱۳۹۴)، ارزیابی رضایت مندی روستاییان از خدمات تعاونی دهیاری‌های مورد: تعاونی‌های دهیاری‌های دهستان دشت سر، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱۱، ص ۳۵-۱۵.
- ایمانی جاجرمی، حسین، عبدالهی، مجید. (۱۳۸۸)، بررسی تحولات مدیریت روستایی در ایران از مشروطه تا زمان حاضر، مجله راهبرد، دوره ۱۸، شماره ۸۵، ص ۲۴۴-۲۲۱.
- ایمانی جاجرمی، حسین، نوابی، آیدا. (۱۳۹۳)، بررسی راه‌های دستیابی دهیاری‌ها به درآمدهای پایدار بر اساس ظرفیت اجتماع محلی، فصلنامه توسعه روستایی، دوره ۶، شماره ۲، ص ۲۵۴-۲۳۳.
- بدری، سیدعلی؛ نعمتی، مرتضی. (۱۳۸۶)، ارزیابی نقش کارکردی نظام نوین مدیریت روستایی مقایسه تطبیقی دهیاری‌های فعال در روستاهای کوچک و بزرگ، مطالعه موردی: استان گلستان، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۹، ص ۱۷۶-۱۶۱.
- بزی، خدا رحم، هدایتی، صلاح. (۱۳۸۹)، روند تحولات مدیریت روستا در ایران با تأکید بر عملکرد شوراهای اسلامی: مطالعه موردی منطقه سیستم، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۳، شماره ۳، ص ۱۲۶-۱۰۵.
- جاهد، سیامک. (۱۳۹۱)، بررسی اجمالی فعالیت شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها در مناطق روستایی، ماهنامه پژوهشی، آموزشی و ترویجی دهیاری‌ها، سال هفتم، شماره ۳۹، ص ۸-۳.
- جاهد، سیامک. (۱۳۹۲)، بررسی نقش شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها در فرایند ایجاد منابع درآمد پایدار دهیاری‌ها. ماهنامه پژوهشی، آموزشی و ترویجی دهیاری‌ها، سال هشتم، شماره ۴۱، صص ۱۲-۲.
- جهان خواه، عبدالناصر. (۱۳۸۵)، بررسی سهم و جایگاه بخش تعاون در اقتصاد ملی از نظر ایجاد ارزش افزوده و اشتغال، ماهنامه تعاون، شماره ۱۸۴، پیاپی ۲۷۳، ص ۵۲.
- خسروی، علی، موسوی، سید عارف، ماموریان، محسن. (۱۳۹۰)، مهارت‌های تسهیل‌گری در مدیریت روستایی، روش‌های مشارکتی برای دهیاران و شوراهای اسلامی روستا، انتشارات موسسه توسعه روستایی ایران، چاپ اول، ص ۷.

- دولتی، نگین، نادری مهدی، کریم و حشمت الله سعدی. (۱۳۹۱). شناسایی عوامل مؤثر بر رکود شرکت‌های تعاونی دهیاری‌های استان همدان، تعاون و کشاورزی، سال اول، شماره ۴، ص ۸۵-۱۰۲.
- رضوانی، محمدرضا، بخشی، زهرا. (۱۳۹۱). تعاونی‌های دهیاری‌ها و ساماندهی مدیریت روستایی. همایش ملی توسعه روستایی، رشت، دانشگاه گیلان.
- طاهر خانی، مهدی، حیدری ساریان، وکیل. (۱۳۸۳). نقش تعاونی‌های تولیدی در توسعه مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مشکین شهر)، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۹، ص ۱۱۳-۱۲۴.
- فراقی، منچهر. (۱۳۸۹). تعاونی دهیاری‌ها، راهکار مناسبی برای هم افزایی توان دهیاری‌ها، مجله جوانان روستا، شماره ۱۷۲.
- لهسایی زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۸). مدیریت روستایی معاصر در ایران، مجله تعاون، سال بیستم، شماره ۲۰۲ و ۲۰۳، ص ۴۹-۶۷.
- مرادی، خدیجه، آگهی، حسین (۱۳۹۳)، واکاوی چالش‌های مدیریت روستایی با رویکرد کیفی تئوری بنیانی، جغرافیا و توسعه، شماره ۳۴، ص ۱۶۷-۱۸۱.
- مولائی هاشجین، نصراله، نعمت پورکپورچال، سکینه، رضوی ضیابری، سحر السادات. (۱۳۹۱). افزایش اثربخشی تعاونی‌های دهیاری در توسعه روستاهای گیلان، همایش ملی توسعه روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت، ۱۴ و ۱۵ شهریور.
- مهدوی، مسعود، نجفی کانی، علی اکبر. (۱۳۸۴). دهیاری‌ها تجربه‌ای دیگر در مدیریت روستایی ایران - نمونه موردی: دهیاری‌های استان آذربایجان غربی، مجله پژوهش‌های جغرافیای کشاورزی، شماره ۵۳، ص ۲۱-۳۹.
- مهدوی، سید عیسی. (۱۳۹۱). نقش تعاونی‌های دهیاری در توسعه روستاها. ماهنامه پژوهشی، آموزشی و ترویجی دهیاری‌ها، سال هفتم، شماره ۳۹، ص ۹-۱۱.
- همایونی، مجید. (۱۳۸۸). تعاونی دهیاران گامی به سوی توسعه پایدار در روستا. ساری: انتشارات شلفین.